

Hankinnat Kainuussa haltuun – HAKA-hanke

Mikko Keränen, KAMK

Anu Tervonen, Kainuun Yrittäjät

Kyösti Kauppinen, Kajaanin kaupunki

TAUSTA

Hankinnat ovat keskeinen tapa tuottaa julkisia palveluita Suomessa. Valtiovarainministeriön vuonna 2020 julkaisemassa Suomen julkisten hankintojen tilannekuva raportissa todetaan, että ”Julkisten hankintojen kehittämiseksi ja vaikuttavuuden edistämiseksi on olemassa runsaasti osaamista ja käytännön kokemuksia eri hankintayksiköissä. Tiedon ja kokemusten jakamiseen tulee jatkossakin panostaa ja tiivistää kaikkien tahojen välistä yhteistyötä. Tässä yhteistyössä tarjoajapuolella on myös erityisen tärkeä rooli. ”Valtiovarainministeriön julkaisu – 25/2020. Raportissa arvioidaan julkisten hankintojen koko luokaksi 35 miljardia euroa eli kyseessä on merkittävä palveluiden tuottamismuoto.

Paikallisella tasolla asiaa on tarkastellut Hankintarata Oy:n (2020) Kajaanin kaupungin tilaamassa paikallisten hankintojen edistämisselvityksessä. Siinä todetaan hankintojen vallitsevasta tilanteesta: *”Jotta pk-yrityksiä ja paikallisia tarjoajia voidaan entistä tehokkaammin ja laajemmin hyödyntää kaupungin hankinnoissa, vaatii tämä kaupungissa strategisia linjauksia ja johtamista sekä hankintaosaamisen vahvistamista. Paikallisen ja alueellisen tarjoajamarkkinan vahvempi aktivoituminen hankinnoissa kehittää ja edistää koko käytettävissä olevaa tarjoajamarkkinaa ja näin tarjoajamarkkina muuttuu aiempaa toimivammaksi.”*

Kainuussa tehtiin 2019 Kajaanin kaupungin hankinta-asiamiehen Kyösti Kauppisen toimesta kysely yrityksille, johon saatiin vastaukset 69 yritykseltä. Tutkimuksesta kävi ilmi, että 60 % vastanneista yrityksistä on osallistunut julkisten hankintojen tarjouskilpailuihin. Näistä suurin osa on myös saanut toimeksiantoja. Kuitenkin hankintailmoituksia seurasi vain 25 % yrityksistä säännöllisesti ja vain 12 % yrityksistä markkinoi suunnitelmallisesti tuotteitaan ja palveluitaan hankintayksikölle. Yritykset toivoivat kunnilta aktiivisempaa ja systemaattisempaa tiedottamista, vuoropuhelua yritysten kanssa, tarjouspyyntöjen jakamista osiin ja monia muita seikkoja.

Syksyllä 2021 hankinta-asiamies ja Kainuun Yrittäjät kävivät keskusteluita kuntien ja yritysten kanssa. Selvityksen tulos on, että osaamista tulee lisätä hankinnoissa niin yrityksissä kuin kuntaorganisaatioissakin. Tässä tuoreessa tarkastelussa esiin nousseita teemoja olivat:

- kunnissa, poislukien Kajaanin kaupunki, ei ole keskitettyä hankintaosaamista/hankintayksikköä, vaan hankinnat valmistellaan pääosin toimialoittain oman työn ohessa.
- Yhä useammin hyödynnetään esim. Hanselin ja Monetran puitesopimusten yhteishankintoja, koska niihin liittyminen on helppoa.
- Aluetalouden mahdollisuuksia ei vielä tunneta riittävästi ja esimerkiksi yritysvaikutusten arviointi jää useimmiten tekemättä.
- Hankintaosaamisen kehittäminen ja yhteistyö alueen yritysten kanssa vaihtelee kunnittain ja toimialoittain.
- Osa kunnista kaipasi syvempää yhteistyötä yli kuntarajojen ja osa ei nähnyt yhteistyössä lisäarvoa. Kainuun hankintarenkaan tyylistä mallia ei enää kaivattu, vaan haettiin vertaistukea ja hyviä malleja konkreettisiin, onnistuneisiin hankintoihin.

- Yritysten aktivointiin kaivattiin lisää keinoja ja monikanavaista viestintää.
- Kuntakierroksilla toivottiin yhteisiä hankintakoulutustilaisuuksia yrityksille ja julkisorganisaatioille, joissa on tilaa myös verkostoitumiselle.
- Kuntien strategioita ja sitä kautta myös hankintastrategiaa päivitetään vuosittain tai ainakin valtuustokauden vaihtuessa neljän vuoden välein.

TAVOITE

Laadulliset tavoitteet

Hankkeen tavoitteena on edistää mikro- ja pk-yritysten valmiutta ja osaamista julkisten hankintojen tarjoajana Kainuussa. Näin yritykset pystyvät nostamaan tuotteiden ja palveluiden laatua ja volyymia. Siten vahvistetaan paikallisen elinkeinoelämän kilpailukykyä, elinvoimaa ja yrittäjyyttä. Tavoitteena on, että kainuulaiset yritykset osallistuisivat julkisiin hankintoihin tarjoamalla aktiivisesti palveluitaan ja/tai tuotteitaan yrityksinä ja/tai yritysryhminä. Täten yritysten osaaminen vahvistuu ja yritykset ovat valmiimpia hakemaan kasvua myös muualla Suomessa.

Hankkeen toisena kohderyhmänä ovat hankintoja työssään tekevät julkisen sektorin työntekijät. Hankkeessa tehdään toimenpiteitä heidän osaamisensa vahvistamiseen. Käytännössä näitä hankintoja ja ostoja tehdään kunnissa, kuntayhtymissä ja muissa julkisorganisaatioissa.

Osaamisen vahvistamisen lisäksi hankkeen tavoitteena on lisätä markkinavuoropuhelua yritysten ja julkisorganisaatioiden välillä.

Tavoitteena on parantaa yritysten näkyvyyttä ja edistää alueen palveluiden ja tuotteiden löydettävyyttä. Rakennetaan ja otetaan käyttöön ”luotettava kumppani” palvelutarjotin/portaali, johon yritykset voivat hakeutua kumppaniksi. Portaali on ensivaiheessa rajattu Kainuussa kotipaikkaansa tai toimipaikkaansa pitävälle yrityksille. Tavoitteena on yhdistää ja tuoda digiaikaan nykyisen Kainuun soten hyvinvointipalvelutarjotin sekä kuntien palvelusetelikumppanilistaukset.

Tavoitteena on parantaa alueen julkisten hankintojen näkyvyyttä ja viestintää sekä edistää hankintayksiköiden välistä yhteistyötä. Tarjotaan kunnille ja muille julkisille toimijoille toimintamalleja ja työkaluja, kuten esim. sähköinen hankintakalenteri, jonka avulla yritykset voivat varautua tuleviin hankintoihin. Perustetaan tarvittaessa kehittämistiimi, määrittellen sen tarkoitus ja tehtävät päättyneen Kainuun kuntien hankintarengas -yhteistyön tilalle. Tuodaan julkiset hankinnat tiiviimmin osaksi Business Kainuu -verkoston toimintaa.

Määrälliset tavoitteet

- 1) Hankkeessa kontaktoidaan 120 kpl kainuulaisia mikro- ja pk-yritystä, joiden kanssa käydään läpi julkisten hankintojen hankintaprosessia ja sen erityisvaatimuksia.
- 2) Näistä kontaktoiduista yrityksistä 80 kpl lähtee kehittämään hankintaosaamistaan. Näille yrityksille laaditaan toimintaehdotus eli tiekartta, jossa on kuvattu kehittämistoimenpiteet.
- 3) Yrityksistä 50 kpl vie tietonsa Business Kainuu -sivuston yhteyteen sijoitettavaan ”luotettava kumppani” -portaaliin, jossa yrityksiä voi hakea eri kriteerein, kuten toimialan, palvelujen ja sijainnin tms. perusteella.
- 4) Tehostetaan ja kehitetään viestintää julkisista hankinnoista. Tehdään hankkeen aikana 4 kpl asiantuntijakirjoitusta ja muuta sisältöä Business Kainuun ja kuntien viestintäkanaaviin.
- 5) Yritykset muodostavat yhteenliittymiä 5 kpl, joiden kautta ne tarjoavat tavaroitaan ja/tai palveluitaan julkisiin hankintoihin.

- 6) Yrityksille ja kuntien edustajille järjestetään 10 kpl käytännönläheisiä webinaareja ja työpajoja hankintaosaamisen vahvistamiseksi.
- 7) Hankkeen aktivoinnin tuloksena Kainuussa lähtee liikkeelle Täsmäkoulutus-hanke tai hankkeita (1-2 kpl) joko yrityksissä tai kunnissa, joissa viedään työntekijöiden osaamista eteenpäin.

TOIMENPITEET

Ajalla 1.X.2022-31.12.2023

Hankkeen toimenpiteet jakautuvat neljään työpakettiin, jotka muodostavat loogisesti etenevän kokonaisuuden. Työpakettien toteuttamisesta vastaavat hankkeen hallinnoija KAMK yhdessä Kainuun Yrittäjien kanssa. Työpakettien kolme osalta vetovastuu on Kainuun Yrittäjillä.

Työpaketti 1: Hankintaosaamisen vahvistaminen kainuulaisissa mikro- ja pk-yrityksissä

1.1 Kontaktoidaan yrityksiä ja aktivoidaan heitä kehittämään hankintaosaamistaan.

Hankkeen asiantuntijat ovat yhteydessä yrityksiin ja käyvät läpi yritysten tarpeita ja näkemyksiä hankinnoista. Yritysten tavoittamiseksi tehdään yhteistyötä yrittäjähdistysten sekä kuntien elinvoimapalveluiden kanssa. Tavoitteena on kontaktoida 120 yritystä, joista 80 kanssa käydään tarkempia jatkokeskusteluja hankintaosaamisen kehittämisestä.

Resurssi 2 kk

1.2 Tiekartta - laaditaan yrityksille jatkokehittämisehdotuksia hankintaosaamisen ja -toiminnan vahvistamiseksi.

Näiden keskustelujen perusteella laaditaan jatkokehittämisehdotuksia yrityksille. Keskustelujen pohjalta nousee erilaisia osaamistarpeita, joista järjestetään hankkeessa työpajoja ja webinaareja.

Resurssi 2kk

1.3 Yritysten hankintaosaamisen jatkokehityspotut

Avataan niille yrityksille, jotka haluavat panostaa voimakkaasti hankintaosaamistaan markkinoiden koulutustarjontaa, kuten Täsmäkoulutusta, johon yritys voi hakea rahoitusta ELYn kautta.

Resurssi: 0,5 kk

Työpaketti 2: Yhteistyön tiivistäminen paikallisten yritysten ja julkisten toimijoiden välillä

2.1 Järjestetään webinaareja ja työpajoja yrityksille ja julkishankintoja tekeville henkilöille, yhteensä 10 kpl

Tapaamisissa käydään esitysten lisäksi keskustelua eri osapuolten kanssa markkinavuoropuhelun esittämiseksi. Osa tilaisuuksista on yhteisiä, osa suunnattu yrityksille ja osa julkiselle sektorille.

Aiheet, esimerkkejä: Käytössä olevien kilpailutusjärjestelmien/alustojen tuntemus (mm. Hilma, Tarjouspalvelu.fi, Hanki, EU-hankinta jne.). Myös hankintamenettelyjen tuntemus (mm. DPS, puitesopimukset jne.) eli miten voidaan liittyä mukaan esim. toimittajarekisteriin julkisissa hankinnoissa.

Resurssi: 2 kk + ostopalvelut

2.2 Yritysvierailut

Tehdään 10 kpl vierailuja kainuulaisiin mikro- ja pk-yrityksiin, jotta eri toimijat tutustuvat tarjontaan sekä löytävät uusia yhteistyömalleja. Vierailujen avulla paikallisten yritysten tarjoamat palvelut kehittyvät ja tietoisuus niistä julkisella sektorilla kasvaa.

Resurssi: 0,5 kk

2.3 Kuntien henkilöstön osaamisen jatkokehittämispolut

Tavoitteena on löytää hankintoihin liittyviä osaamistarpeita laajemmin kuntien ja muiden julkisorganisaatioiden henkilöstölle. Selvitetään yhteishankintakoulutusten tarvetta tai ohjataan henkilöstä tarjolla olevan koulutustarjonnan pariin.

Resurssi: 0,5 kk

Työpaketti 3: Kumppanitarjotin – yritykset näkyville, palvelut ja tuotteet saataville

Hankkeessa tehdään Kainuun Yrittäjien Business Kainuu -sivuston yhteyteen oma portaali, johon yritykset voivat hakeutua kumppaniksi. Tavoitteena on tehdä portaalista tiedonjakokanava edelleen yritysten sivuille, jolloin sen ylläpito hankkeen jälkeen on helppoa. Hankkeessa määritellään, millä kriteereillä yritys pääsee kumppaniksi. Hankkeessa valitaan jokin jo luotu järjestelmä, kuten esimerkiksi [Luotettava Kumppani](#) järjestelmä ja/tai jokin muu menetelmä.

Kumppanitarjotin helpottaa julkisia toimijoita esimerkiksi pienhankinnoissa (EU-kynnysarvojen alittavat hankinnat), jolloin Kumppanitarjottimella olevien yritysten tuotteita ja palveluita voi kilpailuttaa ja vertailla kevyemmin ja siten hyödyntää alueellista tarjontaa tehokkaammin. Kumppanitarjotin kannustaa myös mikro- ja pk-yrityksiä tuomaan tarjontansa paremmin esille digitaalisissa kanavissa.

Työpaketti 4: Viestinnän kehittäminen – julkiset hankinnat osaksi Business Kainuuta

Viestintä ja sen kehittäminen on läpileikkaava toimenpide koko hankkeen aikana. Julkiset hankinnat tuodaan osaksi Business Kainuu -verkoston toimintaa ja viestintää. Kehitetään viestinnän sisältöjä asiakaslähtöisemmiksi ja hyödynnetään viestinnässä monikanavaisuutta.

Tehdään hankkeen aikana ainakin 4 kpl asiantuntijakirjoitusta, joissa avataan julkista hankintaprosessia ja yritysten mahdollisuuksia osallistua kilpailuun.

Tehdään koulutuksista ja case-esimerkeistä informatiivista ja asiakaslähtöistä sisältöä jaettavaksi Business Kainuun ja kuntien sekä verkoston muiden toimijoiden viestintäkanaviin. Näillä sisällöillä kannustetaan

yrittäjiä osallistumaan kilpailutuksiin ja koulutuksiin. Tarkoituksena kannustaa kainuulaisia mikro- ja pk-yrittäjiä tarjoamaan myös Kainuun ulkopuolelle, jossa on selkeä kasvun potentiaali.

Tuodaan viestinnässä esille julkisten hankintojen aluetaloudellisia vaikutuksia ja kannustetaan julkisia toimijoita hyödyntämään alueellinen tarjonta.

Resurssi: Projektipäällikkö, projektiasiantuntija ja ostopalvelut

Kustannukset ja rahoitus (ESR)

Kustannusarvio			
Kustannuslajit			
	2022	2023	YHT
KAMK	4 kk	12 kk	16 kk
Henkilöstökustannukset	12 675	40 560	53 235
Projektipäällikkö, osa-aikainen 50 %	10 140	32 955	43 095
Projektitalousvastaava, osa-aikainen	2 535	7 605	10 140
Ostopalvelut	6 000	17 000	23 000
Webinaarit tuote- ja laatu järjestelmistä	4 000	15 000	19 000
painatus ja ilmoituskulut	2 000	2 000	4 000
Yleiskustannukset 17 %	2 155	6 895	9 050
KAMK, yhteensä	20 830	64 455	85 285
Kainuun yrittäjät	2022	2023	YHT
Henkilöstökustannukset	10140	32955	43095
Asiantuntija, osa-aikainen 50 %	10140	32955	43095
Ostopalvelut	2000	8000	10000
Yleiskustannukset 17 %	1724	5602	7326
Kainuun yrittäjät, yhteensä	13864	46557	60421
Yhteensä	34 694	111 013	145 706

Flat rate, yleiskustannus 17 %